

ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»
(кафедра початкової освіти
навчально-наукового інституту педагогіки і психології)
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка
КЗ «Харківська гуманітарна-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Маріупольський державний університет
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Центр професійного розвитку педагогічних працівників
Долинської міської ради Івано-Франківської обл.
Центр професійного розвитку педагогічних працівників
Чорноморської міської ради Одеської обл.
Українська школа імені Ярослава Мудрого (м. Брюссель, Бельгія)

***«ПОЧАТКОВА ШКОЛА В НОВІЙ ОСВІТНІЙ
РЕАЛЬНОСТІ: ТРАДИЦІЇ Й ІННОВАЦІЇ, ПРОБЛЕМИ
Й ПЕРСПЕКТИВИ»***

**Матеріали
II Всеукраїнської студентсько-викладацької
науково-практичної конференції
з міжнародною участю**

**Лубни
2025**

УДК 373.3:001.895(06)

Рецензенти:

Прокопенко Альона Олександрівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри математики та фізики Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради;

Мельник Лариса Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри початкової освіти навчально-наукового інституту педагогіки і психології ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Початкова школа в новій освітній реальності: традиції й інновації, проблеми й перспективи: матеріали II Всеукр. студ.-викл. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (24 квітня 2025 р., м. Лубни). ДЗ «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Лубни, 2025. 241 с.

До збірника увійшли матеріали II Всеукраїнської студентсько-викладацької науково-практичної конференції з міжнародною участю «Початкова школа в новій освітній реальності: традиції й інновації, проблеми й перспективи».

Для науковців, педагогів, здобувачів вищої освіти, абітурієнтів, широкого кола читачів.

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Полтава)
(протокол № 12 від 20 червня 2025 р.).

© ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»

Література

1. **Нова** українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи/М-во освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення 23.04.25).
2. **Павлик О.**, Білоконна Н., Лисевич О. Професійна підготовка фахівця початкової освіти у нових реаліях. *Український педагогічний журнал*. 2020. № 4. С. 83–91.
3. **Хижняк І.** «Ключові результати професійної підготовки сучасного вчителя початкової школи у ЗВО». *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2018. № 8. С. 5–15.

ПОЧАТКОВА ОСВІТА ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Лотоцька Анна,

*магістрантка 1-го року навчання
спеціальності «Початкова освіта. Дитяча психологія»
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка*

Науковий керівник –
кандидат філологічних наук,
доцент **Турко О. В.**

Стаття присвячена психолінгвістичному аспекту розвитку монологічного мовлення учнів початкової школи з особливими освітніми потребами. Визначено ключові фактори, що впливають на мовленнєвий розвиток таких дітей, зокрема когнітивні особливості, вплив мовного середовища та адаптовані методи навчання. Проаналізовано роль емоційної підтримки та інтерактивних технологій у розвитку мовленнєвих навичок.

Ключові слова: монологічне мовлення, діти з особливими освітніми потребами, мовленнєвий розвиток, адаптовані методи навчання.

Актуальність дослідження зумовлена кількома ключовими факторами, які відображають сучасні потреби в освіті дітей з особливими освітніми потребами (ООП): інклюзивна освіта та інтеграція дітей з ООП; психолінгвістичні особливості дітей з ООП; зростання уваги до розвитку монологічного мовлення; нестача спеціалізованих досліджень; суспільні зміни та розвиток технологій.

Мета статті – теоретичне осмислення психолінгвістичних аспектів розвитку монологічного мовлення, практичне сприяння ефективному навчальному процесу та підтримці дітей з ООП в їхньому мовленнєвому розвитку.

Проблеми розвитку монологічного мовлення в учнів початкової школи висвітлювали у своїх працях такі дослідники, як Г. Анісімова, О. Бондаренко, О. Вашуленко, С. Дубовик, О. Захарченко, Л. Коваленко, І. Левченко, М. Непийвода, А. Панченков, О. Савченко та ін.

Психологічні особливості молодшого шкільного віку тісно пов'язані з інтенсивним розвитком когнітивної, емоційної, мовленнєвої та соціальної сфер. У цьому віці в дітей формуються логічне та абстрактне мислення, зростає здатність до зосередження, розвивається пам'ять і увага. Учні поступово набувають самостійності, вчаться планувати свої дії, ставити цілі й досягати результатів [3].

Психолінгвістичний аспект розвитку монологічного мовлення учнів початкової школи з ООП є важливою складовою їхнього загального розвитку, адже мовлення є не лише засобом комунікації, а й важливим інструментом пізнання світу та розвитку когнітивних і соціальних навичок. Діти з ООП часто стикаються з різними труднощами в мовленнєвому розвитку, що може впливати на їхній

соціальний, емоційний та інтелектуальний розвиток. Враховуючи специфіку таких учнів, важливо зосередитися на психологічних та лінгвістичних факторах, які сприяють або ускладнюють формування монологічного мовлення:

- особливості когнітивного розвитку дітей з ООП;
- вплив мовного середовища (активне спілкування з дорослими, особливо з учителями та батьками, забезпечує не тільки формування граматичних структур, але й розвиток когнітивних здібностей);
- використання індивідуально адаптованих методів навчання: ситуативно-рольові ігри, візуальних і допоміжних засобів, поступове ускладнення завдань;
- особливості розвитку монологічного мовлення залежно від типу порушень.

Мовленнєвий розвиток охоплює розширення словникового запасу, удосконалення граматичних структур, формування зв'язного мовлення – як усного, так і писемного. Зростає потреба у самовираженні, що створює сприятливі умови для розвитку монологічного мовлення [1].

Розвиток монологічних мовленнєвих умінь учнів передбачає [2, с. 23]: 1. Удосконалення звуковимови учнів і підвищення їхньої мовної культури. 2. Навчання вживання слів у властивому їм значенні, користуватися виражальними засобами мови залежно від ситуації і мети висловлювань. 3. Навчання послідовності та логічності викладання думок. 4. Удосконалення граматичного ладу мовлення учнів. 5. Спонування до опанування учнями норм українського літературного мовлення. 6. Формування культури мовлення й спілкування.

У процесі навчання монологічному мовленню учні розвивають навички побудови складних речень, використання різних видів зворотів та граматичних конструкцій, що дозволяє їм виражати свої думки чітко та зрозуміло. Особливу увагу слід приділяти розвитку вміння аргументувати власну точку зору, висловлювати переконання, а також здійснювати рефлексію щодо висловленого. Крім того, використання інтерактивних технологій, мультимедійних засобів надає можливість для розвитку вміння адаптувати монологічне мовлення до різних комунікативних ситуацій і цілей.

Під час навчання монологічному мовленню також важливо забезпечити емоційну підтримку учнів, адже в цьому віці діти ще

перебувають на етапі емоційного розвитку, що значно впливає на їхню здатність до виразного і переконливого мовлення. Психологічний комфорт та підтримка з боку педагогів сприяють розвитку впевненості учнів у своїх силах, що є важливим для вдосконалення монологічних навичок.

Розвиток монологічного мовлення учнів з ООП потребує врахування їхніх когнітивних та мовленнєвих труднощів, а активне мовне середовище і взаємодія з дорослими сприяють формуванню мовленнєвих навичок. Використання адаптованих методів, а також психологічна підтримка, є важливими для розвитку впевненості дітей. Застосування сучасних інтерактивних технологій підвищує ефективність навчання та соціалізації, що в кінцевому результаті забезпечує успішне впровадження інклюзивного навчання для дітей з ООП.

Література

1. Бараник Л.О. Мовленнєвий розвиток молодших школярів. URL: <https://vseosvita.ua/library/movlennevij-rozvitok-molodsih-skolariv-171035.html>.
2. Вашуленко О. В. Формування у молодших школярів умінь створювати власні висловлювання на уроках літературного читання : методичні рекомендації. Київ : Педагогічна думка, 2020. 71 с.
3. Литвин І. М., Зорочкіна Т. С., Шпак В. П. *Психологічні особливості дітей молодшого шкільного віку. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2024. № 4. С. 346–356.

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЄВОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАЇКАННЯМ

Макаренко Ірина Володимирівна,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри спеціальної освіти
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»;*

Махукова Тетяна Віталіївна,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри спеціальної педагогіки
Харківського національного педагогічного*

Бохно Д. Р. Розвиток когнітивної гнучкості як складової критичного мислення в учнів початкових класів	165
Бутко Т. М. Упровадження інноваційних методик рухливих ігор у фізичне виховання молодших школярів	168
Лізунова Н. О. Рухова активність як основний фактор зміцнення здоров'я та підвищення працездатності молодших школярів	173
Любімова Є. С. Тема соборності України у виховних заходах початкової школи	176
Новицький В. В. Виховна робота в новітній освітній реальності	180
Починкова М. М. Завдання розвитку критичного мислення учнів початкової школи	182
Пушкаш Р. В. Виховання здобувачів освіти на родинних етнотрадиціях Закарпаття	184

Дитинство як соціокультурний і педагогічний феномен

Богаславська С. М. Пропедевтичні основи формування правової культури молодших школярів	187
Бугайова А. С. Вплив сучасного медіа-простору на процес соціалізації дітей молодшого шкільного віку	190
Ворошилов А. Д. Літній пришкільний табір як організація відпочинку учнів початкової школи	194
Липко З. В. Особливості функціонування фольклорно-ігрового дозвілля здобувачів освіти основної школи на сучасному етапі	199
Письменна О. С. Виховання толерантності у дітей старшого дошкільного віку	202

Професійний та особистісний розвиток педагога

Михайленко Н. В. Особливості використання інтерактивних технологій навчання на заняттях педагогічно-психологічного циклу в педагогічних коледжах	206
Пушко В. Ф. Професійна підготовка сучасного вчителя початкових класів у контексті концепції НУШ	209

Початкова освіта дітей з особливими потребами

Лотоцька А. Психолінгвістичний аспект розвитку монологічного мовлення учнів початкової школи з особливими освітніми потребами	213
--	-----